

ใบความรู้ที่ ๘ เรื่อง ประวัติความเป็นมา รำวงมาตรฐาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง รูปแบบท่วงท่าลีลา นาฏศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย (รำวงมาตรฐาน ๑)
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๑. รำวงมาตรฐาน มีวิวัฒนาการจากการเล่นรำโทน โดยรำโทน เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวบ้าน ที่ ผู้ เล่นไม่จำกัดเพศและวัย ลักษณะการรำและร้องเป็นไป ตามความสนุกสนาน ไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ที่แน่นอน มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานผ่อนคลายเป็นสำคัญ โดยรำ เป็นวงกลมล้อมคนตีโทน หรือรำรอบครกตำข้าว

ประวัติรำวงมาตรฐาน

๓. พ.ศ. ๒๔๘๗ รัฐบาล จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม ได้มอบหมายให้กรมศิลปากร ปรับปรุงการเล่นรำโทนให้มี ระเบียบเรียบร้อย เป็นแบบฉบับอันดีงามของนาฏศิลป์ ไทยและเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะการเล่นพื้นเมือง โดยปรับปรุงการเล่นรำโทนให้เป็นระเบียบทั้งเพลงร้อง ลีลาท่ารำ และการแต่งกาย การปรับปรุงรำโทนให้เป็น มาตรฐาน ซึ่งการแต่งเนื้อร้องที่มีพื้นฐานมาจากกระแส ชาตินิยมและหน้าที่พลเมือง ทำนองเพลงสามารถบรรเลง ได้ทั้งวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล และบรรจุท่ารำ จากแม่บท ศิลปะแบบราชสำนัก มากำหนดเป็นท่ารำ เฉพาะแต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน

๒. ต่อมาเมื่อสถานการณ์โลกเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่๒ (พ.ศ.๒๔๘๒-๒๔๘๗) ขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งเป็น นายกรัฐมนตรี คือ จอมพล ป. (แปลก) พิบูล สงคราม ซึ่งไทยได้ร่วมกับญี่ปุ่นทำสงครามกับกลุ่ม พันธมิตร-อังกฤษและอเมริกา จึงเกิดสภาวะสงคราม ขึ้น ข้าวยากหามาแพง ยารักษาโรคหายาก เศรษฐกิจ ตกต่ำ และประชาชนต้องเผชิญภัยทางอากาศ รัฐบาลมี คำสั่งให้ประชาชนพรางไฟยามช่วงกลางคืนและงดการ จัดมหรสพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ขณะเดียวกัน การเล่นรำโทน กลับได้เป็นที่นิยมอย่าง แพร่หลายในหมู่ประชาชน เนื่องจากการเล่นผ่อนคลายที่เล่นได้ง่าย ไม่ต้องมีทักษะด้านร้องรำ และไม่มี ค่าใช้จ่าย ใช้การปรบมือให้จังหวะการเล่นก็เพียงพอ นับเป็นการเล่นกันอย่างแพร่หลาย ช่วงที่เกิดสภาวะ สงคราม จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้ตระหนักถึงการละเล่นรื่นเริงประจำ ชาติ และภัยคุกคามด้านวัฒนธรรม จึงมีการ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยให้มีความเป็นไทยอารยะ จึง พัฒนาการเล่น “รำโทน” มาเป็น “รำวง”

องค์ประกอบรางวัลมาตรฐาน

เนื้อร้องและทำนองเพลง

กรมศิลปากรแต่งเนื้อร้อง
จำนวน ๔ เพลง คือ เพลง
งามแสงเดือน เพลงชาวไทย
เพลงรำซิมารำ เพลงคืนเดือน
หงาย และ ท่านผู้หญิง
ละเอียด พิบูลสงคราม แต่ง
เนื้อร้องเพิ่มอีก ๖ เพลง คือ
เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลง
ดอกไม้ของชาติ เพลงดวง
จันทร์ขวัญฟ้า เพลงหญิงไทย
ใจงาม เพลงบุชานักรบ เพลง
ยอดชายใจหาญ ส่วนทำนอง
เพลงทั้ง ๑๐ เพลง กรม
ศิลปากร และกรม
ประชาสัมพันธ์เป็นผู้แต่ง

ทำร่ำ บรรจุทำร่ำ

จำนวน ๑๔ ทำร่ำ โดย
นางลมุล ยมะคุปต์ นาง
มัลลี คงประภัศร์ และ
นางศุภลักษณ์ ภัทร
นาวิกและ ครูผัน โมรา
กุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ
การสอนนาฏศิลป์ไทย
วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็น
การรำหมู่ แสดงเป็นคู่
ระหว่างหญิง-ชาย
เคลื่อนย้ายเวียนไปเป็น
วงกลม ทวน เข็ม

วงดนตรี บรรเลงเพลงประกอบ
โดยใช้ทั้งวงปี่พาทย์ไม้นวม ได้แก่
๑.ขลุ่ย, ๒.ระนาดเอก,
๓.ฆ้องวงใหญ่, ๔.ซออู้, ๕.ตะโพน
๖.กลองแขก, ๗.ฉิ่ง หรือวงดนตรี
สากล ทั้งนี้ต้องมีโขนตีประกอบ
จังหวะ

เพลงรำวงมาตรฐาน ๑๐ เพลง ได้รับการ
บรรจุทำร่ำ ดังนี้

๑. เพลงงามแสงเดือน
ผู้ชายและผู้หญิงทำสอสร้อยมาลา
๒. เพลงชาวไทย
ผู้ชายและผู้หญิงทำชักแป้งผัดหน้า
๓. เพลงรำซิมารำ
ผู้ชายและผู้หญิงทำรำส่าย
๔. เพลงคืนเดือนหงาย
ผู้ชายและผู้หญิงทำสอสร้อยมาลาแปลง
๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ
ผู้ชายและผู้หญิงทำแขกเต้าเข้ารั้ง
และทำผาลาเพียงไหล่
๖. เพลงดอกไม้ของชาติ
ผู้ชายและผู้หญิงทำรำยั่ว
๗. เพลงหญิงไทยใจงาม
ผู้ชายและผู้หญิงทำพรหมสีหน้า
และทำยุงฟ้อนหาง
๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า
ผู้ชายและผู้หญิงทำข้างประสานงา
ชายทำจันทร์ทรงกลด
๙. เพลงยอดชายใจหาญ
ผู้ชายทำจ่อเพลิงภาพ
ผู้หญิงทำชะนีร้ายไม้
๑๐. เพลงบุชานักรบ
ผู้ชายทำจันทร์ทรงกลด และทำขอแก้ว
ผู้หญิงทำขัดจางนาง และทำล่อแก้ว

รูปแบบ
และ
ลักษณะการ
แสดงรำวง

๑. ผู้แสดงชายและหญิงเดินออกมาเป็นแถวตรง หันหน้าเข้าหากัน ต่างฝ่ายทำความเคารพด้วยการไหว้
๒. แพลแถวเป็นวงกลม (แบบทวนเข็มนาฬิกา) ทำความเคารพกันอีกครั้ง และเริ่มรำตามบทร้อง
๓. เมื่อรำจบบทร้องในเพลงบุชานักรบ หันหน้าเข้าหากันทำความเคารพด้วยการไหว้ ก่อนออกจากวง

เครื่องแต่งกาย มี ๔ รูปแบบ

๑. แบบพื้นเมือง
๒. แบบไทยพระราชนิยม
๓. แบบสากลนิยม
๔. แบบราตรีสโมสร

ทักษะปฏิบัติ รำวงมาตรฐาน เพลงชาวไทย ใช้ท่ารำ ชักแบ่งผัดหน้า

คำร้อง : จมื่นมานิตยัณเรศ (นายเฉลิม เสวตนันท์) หัวหน้ากองการสังคีต กรมศิลปากร (ประพันธ์ในนามกรมศิลปากร) ทำนอง : อาจารย์มนตรี ตราโมท

ชาว ไทย เจ้า เอ๋ย

ขอ อย่า ละ

เลยในการ ทำ หน้า ที่

การ ที่ เรา ได้ เล่น สนุก
เพราะ ชาติ เรา ได้ เส รี
เรา จึง ควร ช่วย ชู ชาติ
เพื่อ ความ สุข เพิ่ม พูน

เปลื้อง ทุกข์ ส บาย อย่าง นี้
มี เอก ราช สม บุรณ
ให้ เก่ง กาจ เจิด จำ รุญ
ของ ชาว ไทย เรา เอ๋ย

ความหมายเพลง : หน้าที่ที่ชาวไทยพึงมีต่อประเทศชาตินั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ อย่าได้ละเลยไปเสีย ในการที่เราได้มาเล่นรำวงกันอย่างสนุกสนาน ปราศจากทุกข์โศกทั้งปวงนี้ก็ เพราะประเทศไทยเรามีเอกราช ประชาชนมีเสรีในการคิดจะทำสิ่งใด ๆ ดังนั้นเราจึงควรช่วยกัน

เริ่มจากมือจีบด้านขวาก่อน และทำท่าสลับข้างไปมาจนจบเพลง

มือขวา เริ่มจากหยิบจีบมือขวา และนำมาตั้งเป็นจีบปรกข้างระดับ แ่งศีรษะ

มือซ้าย เริ่มจากปาดมือซ้ายมาตั้งวงด้านหน้า ปลายมืออยู่ระดับปาก ค่อยเปลี่ยนท่ามา ด้านซ้าย

มือขวา จีบจีบมือขวามาปล่อยจีบโดยหงายมือลง แล้วยกมาตั้งเป็นวงด้านหน้า ปลายมืออยู่ ระดับปาก

มือซ้าย กดมือที่ตั้งวงลง หยิบจีบ และนำมาตั้งเป็นจีบปรกข้างระดับ

